

Bratić, Vjekoslav

Source / Izvornik: **Financijska praksa, 2001, 25, 135 - 137**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:242:558636>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

MEĐUNARODNA EKONOMIJA V., dopunjeno i izmijenjeno izdanje,
Mate Babić i Ante Babić, 2000, Mate d.o.o., Zagreb, 469 str.

Prikaz*

Suvremene države svijeta same određuju svoju politiku i strategiju sudjelovanja u tokovima međunarodne ekonomije, osobito u međunarodnoj razmjeni roba i usluga. Zadovoljavanje ljudskih potreba kao osnovni poticaj svake gospodarske djelatnosti izvorište je razvoja međunarodne razmjene. Pri tome su u prvom planu razvojni ciljevi zemlje, dugoročna strategija ekonomskih odnosa s inozemstvom, postojeće zakonodavstvo, fiskalna i monetarna politika te politika cijena. Obujam međunarodne trgovine povećavao se tijekom posljednja tri stoljeća brže od proizvodnje u svijetu. Na sve veću međusobnu ovisnost nacionalnih ekonomija osobito upućuje rast obujma i razvoja međunarodne trgovine nakon 50-tih godina 20. stoljeća. Razvoj međunarodne ekonomije pozitivno je utjecao na učinkovitost proizvodnje pojedinih država, pojavu specijalizacije rada i rastuću razmjenu domaćih proizvoda izvan nacionalnih grana.

Zapravo, međunarodna je ekonomija znanost o cjelokupnome svjetskom gospodarstvu. Osim što čitatelju omogućuje uvid i razumijevanje složenih odnosa u međunarodnim ekonomskim odnosima, knjiga *Međunarodna ekonomija* autora Mate Babića i Ante Babića potiče na razmišljanje o položaju hrvatskoga (maloga i otvorenoga) gospodarstva u svijetu globalizacije.

Knjiga se sastoji od četiri velike cjeline. To su: *Teorije vanjske trgovine*, *Teorije vanjskotrgovinske politike*, *Makroekonomski efekti međunarodne razmjene* i *Međunarodne financije*. Prve tri cjeline bave se kretanjima realnih čimbenika međunarodne ekonomije odnosno kretanjima roba i usluga, a u četvrtom se dijelu autori usredotočuju na financijske čimbenike međunarodne razmjene, odnosno na kretanja financijskih transakcija u međunarodnoj ekonomiji.

Prvi dio knjige s naslovom *Teorije vanjske trgovine* sastoji se od sedam poglavlja. U prvom poglavlju autori nas upoznaju s razlozima razmjene, specijalizacijom i podjelom rada. U tom su dijelu rada obrađena i poglavlja koja govore o povijesnom razvoju teorije vanjske trgovine, Ricardovoj teoriji komparativnih prednosti, Heckscher-Ohlinovoj teoriji vanjske trgovine, krivulji recipročne potražnje, odnosu cijena i uvjeta razmje-

* *Primljeno* (Received): 16.01.2001.

Prihvaćeno (Accepted): 12.02.2001.

ne te utjecaju promjene cijena na vanjsku trgovinu. Postojanje najmanje dvaju sudionika i najmanje dvaju dobara, uz očekivanje obostrane koristi od razmjene, nužni su preduvjeti postojanja međunarodne razmjene. Slobodna vanjska trgovina rezultira maksimiziranjem društvenog blagostanja zemalja sudionica, pri čemu se međusobna korist zemalja sudionica sastoji u razlici cijena proizvoda u pojedinim zemljama. Podjela rada u svijetu uvjetovala je razmjenu i specijalizaciju koja povećava proizvodnost rada i smanjuje utrošak rada. Niže cijene proizvoda, kao rezultat veće produktivnosti rada koja snižava proizvodne troškove, omogućuju potpunije zadovoljenje potreba uz jednaku razinu dohotka, što povećava materijalno blagostanje. Naravno, neka zemlja može sudjelovati u međunarodnoj razmjeni na temelju svojih komparativnih prednosti, što se objašnjava u trećem poglavlju prvog dijela. Najvažnija korist međunarodne razmjene odnosno vanjske trgovine jest to što u njoj sudionici mogu trošiti više nego što proizvode, što se dokazuje u poglavlju o Ricardovoj teoriji komparativnih prednosti. Prema Heckscher-Ohlinovoj teoriji međunarodne razmjene, svaki sudionik međunarodne razmjene izvoziti će ono dobro u čijoj se proizvodnji intenzivnije koristi onaj proizvodni činitelj kojega dotična zemlja ima u većoj količini. Posljednja tri poglavlja objašnjavaju krivulju recipročne potražnje, odnosno krivulju ponude izvoza određenog dobra neke zemlje, formiranje i odnose cijena te promjene odnosa cijena i njihova utjecaja na međunarodnu razmjenu.

Drugi dio - *Teorije vanjskotrgovinske politike* sastoji se od poglavlja o teoriji carinske zaštite, liberalizaciji vanjske trgovine te od poglavlja o ekonomskim integracijama. Mjere ekonomske politike kojima se ograničavaju tokovi međunarodne razmjene zbog nesavršenosti domaćega i/ili međunarodnih tržišta djeluju mehanizmom cijena (avansi, carine, prelevmani) ili ograničavanjem količina (kontingenti, kvote) ili deviznim ograničenjima. Osobito se ističu detaljno obrađeni pojmovi vezani za carine i njihov utjecaj na međunarodnu razmjenu. Uvođenje carina na uvozne proizvode poboljšava uvjete razmjene, ali i poskupljuje uvozne proizvode, što smanjuje uvoz, a time i međunarodnu razmjenu. U dijelu koji se bavi liberalizacijom vanjske trgovine autori obrađuju učinke smanjenja ograničenja vanjske trgovine na blagostanje zemalja sudionica u razmjeni, te uvjete u kojima liberalizacija ima ekonomskog smisla. Danas se međunarodna razmjena velikim dijelom obavlja na temelju raznih sporazuma, dogovora i ugovora između pojedinih zemalja, ali i ekonomskim integracijama. Razlog tomu su stalnost u odnosima zemalja sudionica i međusobno usklađivanje njihovih interesa. Prednosti i koristi ekonomskih integracija objašnjene su u zadnjem poglavlju drugog dijela.

Predmet razmatranja trećeg dijela knjige s naslovom *Makroekonomski efekti međunarodne razmjene* je određivanje domaćeg proizvoda u zatvorenom gospodarstvu i učinci vanjske trgovine na domaći proizvod. Vrijednost domaćeg proizvodnje koju ostvaruju nacionalni i inozemni proizvodni činitelji jest domaći proizvod; vrijednost proizvodnje koju nacionalni proizvodni činitelji ostvare u zemlji i inozemstvu jesu nacionalni proizvod. Razlike među njima, funkcije potrošnje, štednje i investicija, kao i ravnoteže na robnome i novčanom tržištu, utjecaj fiskalne politike na domaći proizvod i investicijski multiplikator objašnjeni su u poglavlju o određivanju domaćeg proizvoda u zatvorenom gospodarstvu. Ovaj dio knjige završava poglavljem o učincima vanjske trgovine na do-

maći proizvod, u kojemu se objašnjavaju utjecaji vanjske trgovine i izvoza na domaći proizvod, funkcija uvoza i multiplikator vanjske trgovine te multiregionalni multiplikator vanjske trgovine. Otvorenost nekoga gospodarstva mjeri se udjelom vanjske trgovine robom i uslugama u domaćem proizvodu. Što je gospodarstvo otvorenije, veće su i koristi od međunarodne razmjene. Problem je to što je posljedica veće otvorenosti gospodarstva i veća izloženost poremećajima u svjetskom gospodarstvu. Veza između otvorenoga gospodarstva i svjetskoga gospodarstva ostvaruje se međunarodnom razmjenom robe i usluga, međunarodnom mobilnosti proizvodnih činitelja i međunarodnom razmjenom nacionalnih valuta.

Posljednji dio knjige *Međunarodne financije* sastoji se od šest poglavlja. To je ujedno i najopsežniji dio ovoga dopunjenog izdanja. U sklopu tog dijela autori nas upoznaju s međunarodnim kretanjem kapitala, bilancom plaćanja, deviznim tečajem i deviznim tržištem, uravnoteženjem bilance plaćanja, međunarodnim monetarnim sustavom i zaduženošću zemalja u razvoju. U poglavlju o međunarodnom kretanju kapitala pozornost je pridana razlozima kretanja kapitala, tehnikama i instrumentima međunarodnih plaćanja i optimiranju portfelja u međunarodnim financijama. U cjelini o bilanci plaćanja govori se o pojmu bilance plaćanja, njezinoj strukturi, tehnikama knjiženja, mjerama neravnoteže bilance plaćanja, činiteljima koji utječu na (ne)ravnotežu i, nakraju, o bilanci plaćanja Republike Hrvatske. Nakon toga slijedi poglavlje o deviznom tečaju i deviznom tržištu u kojemu autori upoznaju čitatelje s vrstama tečaja i njihovoj međuovisnosti, načinima pokrivanja tečajnog rizika, deviznim špekulacijama, deviznom i kamatnom arbitražom te kamatnim paritetom. Kraj tog poglavlja daje uvid u teoriju određivanja deviznog tečaja. Vrste, načini i problemi uravnoteženja bilance plaćanja objašnjeni su u posebnom poglavlju. Sam kraj knjige pripada poglavljima o međunarodnome monetarnom sustavu i zaduženosti zemalja u razvoju. Osobito upozoravamo čitatelje na dio koji govori o stanju zaduženosti Republike Hrvatske i utjecaju zaduženosti na razvoj.

Možemo zaključiti kako je ova knjiga zbog detaljnog uvida u cjelokupnu problematiku međunarodne razmjene obvezno štivo svim čitateljima koji se u svom poslu, ali i izvan njega susreću s različitim problemima međunarodne trgovine i financija. Sveobuhvatnost djela osobito se očituje pogledamo li popis korištene literature. U tom smislu možemo naglasiti kako ovo razumljivo i "pitko" napisano djelo ne bi trebalo biti problem ni čitateljima s relativno malim znanjem s područja ekonomije. Pomoć u razumijevanju cjelokupne građe pružaju i brojni grafikoni i tablice, a čitatelji željni provjere svoga znanja nakon svakog prijedrenoga naslova mogu to učiniti pomoću pitanja za raspravu. Shvatimo li ovu knjigu kao udžbenik, slobodno možemo reći da raspoložemo djelom koje može biti uzor drugim domaćim autorima, kako po temeljitosti pristupa materiji, tako i po načinu njezine prezentacije.

Vjekoslav Bratić
Institut za javne financije